

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum ad eam requiratur gratiæ infusio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

certissime cognoscimus per fidem, licet non cognoscamus per certitudinem nos habere gratiam, per quam nos possumus ea promereri. Vel potest dici, quod loquitur de notitia privilegiata, quae est per revelationem. unde subdit, Nobis autem reuelavit Deus per Spiritum sanctum.

Ad quintum dicendum, quod illud verbum Abraham dictum, potest referri ad notitiam experimentalem, quae est per exhibitionem operis. In opere enim illo quod fecerat Abraham, cognoscere potuit experimentaliter se Dei timore habere. Vel potest hoc etiam ad revelationem referri.

Super Questionis centesima decima tertiae. Articulus primus.

QVAESTIO CXIII.

De effectibus gratiae, in decem articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de effectibus gratiae. Et primo, de iustificatione impij, quae est effectus gratiae operantis. Secundo, de merito, quod est effectus gratiae cooperantis.

CIRCA primum quaeruntur decem.

¶ **Primo**, Quid sit iustificatio impij.

¶ **Secundo**, Vtrum ad eam requiratur gratiae infusio.

¶ **Tertio**, Vtrum ad eam requiratur aliquis motus liberi arbitrij.

¶ **Quarto**, Vtrum ad iustificationem impij requiratur motus fidei.

¶ **Quinto**, Vtrum ad eam requiratur motus liberi arbitrij contra peccatum.

¶ **Sexto**, Vtrum praemissis sit connumeranda remissio peccatorum.

¶ **Septimo**, Vtrum in iustificatione impij sit ordo temporis, aut sit subito.

¶ **Octavo**, De naturali ordine eorum quae ad iustificationem occurrunt.

¶ **Nono**, Vtrum iustificatio impij sit maximum opus Dei.

¶ **Decimo**, Vtrum iustificatio impij sit miraculosa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum iustificatio impij sit remissio peccatorum.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt quod iustificatio impij non sit remissio peccatorum. Peccatum enim non solum iustitiae opponitur, sed omnibus virtutibus, ut ex supra dictis patet: sed iustificatio significat motum quendam ad iustitiam, non ergo omnis peccati remissio est iustificatio, cum omnis motus sit de contrario in contrarium.

¶ **Præter** Vnum quodque debet nominari ab eo quod est potissimum in ipso, ut dicitur in 2.ª de aia sed remissio peccatorum praecipue fit per fidem, secundum illud Act. 13. Fide purificans corda eorum, & per charitatem, secundum illud Prou. 10. Vniuersa delicta eorum, magis ergo remissio peccatorum debuit denominari a fide, uel a charitate, quam a iustitia.

¶ **Præter** Remissio peccatorum idem esse ut quod vocatio vocatur, qui distat, distat autem aliquis a Deo per peccatum sed vocatio iustificationem praecedat, secundum illud Ro. 8. Quos vocauit, hos & iustificauit, ergo iustificatio non est remissio peccatorum.

A SED CONTRA est, quod Rom. 8. super illud, Quos uocauit, hos & iustificauit, dicitur * glo. remissione peccatorum. ergo remissio peccatorum est iustificatio.

Glo. interlib. ibidem.

RESPOND. Dicendum, quod iustificatio passiuè accepta importat motum ad iustitiam, sicut & calefactio morum ad calorem. Cum autem iustitia de sui ratione importet quendam rectitudinem ordinis dupliciter accipi potest. Vno modo secundum quod importat ordinem rectum in ipso actu hominis. Et secundum hoc iustitia ponitur virtus quadam, siue sit particularis iustitia, quae ordinat actum hominis secundum rectitudinem in comparatione ad alium singularem hominem: siue sit iustitia legalis, quae ordinat secundum rectitudinem actum hominis in comparatione ad bonum commune multitudinis, ut patet in 5.ª Eth. Alio modo dicitur iustitia prout importat rectitudinem quandam ordinis in ipsa interiori dispositione hominis, prout scilicet supremum hominis subditur Deo & interiores uirtutes animae subduntur supremæ scilicet rationi. Et hanc uirtutem dispositionem uocat Philosophus in 5.ª Eth. iustitiam metaphoricè dictam. Hac autem iustitia in homine potest fieri dupliciter. vno quidem modo per motum simplicis generationis, qui est ex priuatione ad formam. Et hoc modo iustificatio posset competere et ei, qui non esset in peccato, dum homo iustitiam a Deo acciperet: sicut Adam dicitur accepisse originale iustitiam. Alio modo potest fieri homini iustitia in homine secundum rationem motus, qui est de contrario in contrarium: & secundum hoc iustificatio importat transmutationem quendam de statu iniustitiae ad statum iustitiae praedictae. Et hoc modo loquimur hic de iustificatione impij secundum illud Apostoli ad Ro. 4. Et qui non operatur, credenti autem in eum qui iustificat impium &c. Et quia motus denominatur magis a termino ad quem, quam a termino a quo, ideo huiusmodi transmutatio, qua aliquis transmutatur a statu iniustitiae per remissionem peccati, fortitur non a termino ad quem, & uocatur iustificatio impij.

cap. 1. to. 5.

Capitulum vii. tom. 5.

B SECUNDO dicendum, quod omne peccatum secundum quod importat quandam inordinationem meritis non subditur Deo, iniustitia potest dici praedictae iustitiae contraria, secundum illud 1. Io. 3. Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem facit, & peccatum est iniquitas. & secundum hoc remotio cuiuslibet peccati dicitur iustificatio.

AD SECUNDM dicendum, quod fides & charitas dicitur ordinem specialem mentis humanae ad Deum secundum intellectum, uel affectum: sed iustitia importat generaliter totam rectitudinem ordinis. Et ideo magis denominatur homini transmutatio a iniustitia, quam charitate, uel fide.

AD TERTIVM dicendum, quod uocatio refertur ad auxilium Dei interius mouentis, & excitantis mentem ad deserendum peccatum. Quae quidem motio Dei non est ipsa remissio peccati, sed causa eius.

D OCTAuo, De naturali ordine eorum quae ad iustificationem occurrunt.

E PRIMVM sic proceditur. Vt quod iustificatio impij non sit remissio peccatorum. Peccatum enim non solum iustitiae opponitur, sed omnibus virtutibus, ut ex supra dictis patet: sed iustificatio significat motum quendam ad iustitiam, non ergo omnis peccati remissio est iustificatio, cum omnis motus sit de contrario in contrarium.

¶ **Præter** Vnum quodque debet nominari ab eo quod est potissimum in ipso, ut dicitur in 2.ª de aia sed remissio peccatorum praecipue fit per fidem, secundum illud Act. 13. Fide purificans corda eorum, & per charitatem, secundum illud Prou. 10. Vniuersa delicta eorum, magis ergo remissio peccatorum debuit denominari a fide, uel a charitate, quam a iustitia.

¶ **Præter** Remissio peccatorum idem esse ut quod vocatio vocatur, qui distat, distat autem aliquis a Deo per peccatum sed vocatio iustificationem praecedat, secundum illud Ro. 8. Quos vocauit, hos & iustificauit, ergo iustificatio non est remissio peccatorum.

ARTICVLVS II.

Vtrum ad remissionem culpae, quae est iustificatio impij, requiratur gratiae infusio.

Super Questionis centesima decima tertiae. Articulus secundus.

AD SECUNDM sic proceditur. Vt quod ad remissionem culpae, quae est iustificatio impij, non requiratur gratiae infusio. Potest enim aliquis remoueri ab uno contrario sine hoc, quod producat ad alterum, si contraria sint mediata: sed status culpae, & status gratiae sunt contraria mediata. est enim medius status

In art. 2. questionis centesima decima tertiae, dubium occurrit circa rationem literalem quo ad illam propositionem, Eff. ctus diuinae dilectionis in nobis, qui per peccatum tollitur, est gratia qua homo sic dignus uita aeterna. Vt

4. dif. 17. q. 1. art. 3. q. 1. & veri. q. 28. art. 8.

Prima Secunda s. Thomae.

K K 3 nan

anque quod propositio sit manifeste falsam peccatum lu-
xuria non tollit nisi rectitudinem naturalem per se, ut patet si
ponemus hominem in puris naturalibus. Et confirmatur, quia
non plus tollit privatio, quam habitus oppositus ponat: sed tem-
perantia non ponit gratiam: ergo peccatum mortale oppositum
non tollit nisi tem-
perantiam.

¶ Ad hoc dicitur, quod peccatum mor-
tale tollit gratiam non directe, sed ex
consequenti, si inveni-
t eam, aut ponit illi
obicem, si non inveni-
t eam: sicut negans animal, negat
ex consequenti hominem, quamvis ponens
animal, non ponat hominem: Sed
hec responsio licet vera sit, impertinens
tamen est, quoniam ex hoc littera pro-
cessus non saluaretur: quoniam ad negationem ani-
malis licet sequatur negatio hominis, ta-
men reparatum est quicquid ablatum erat ex
negatione animalis. Et similiter esset
proposito, quod licet privationem rectitudi-
nis naturalis sequatur negatio rectitudi-
nis gratiae: tamen reparata rectitudine na-
turali, reparatum esset quicquid ablatum erat. Et confirmatur
hoc, quia aut est sermo de rectitudine naturali iuncta actuali-
ter rectitudini gratiae, aut de rectitudine naturali absolute. Si
primo, constat quod hoc est per accidens: nam accidit naturali
rectitudini coniungi supernaturali, sicut animal homini. Si se-
cundo, constat quod reparata rectitudine, restauratum est totum
quod deperditum est. Dicendum est ergo, quod quia omne pec-
catum mortale includit in se contrarium ad charitatem, ut
in 2. 2. q. 24. arti. vlti. habebimus: quia est transgressio illius pre-
cepti charitatis negativi, scilicet, Nihil est preferendum amicitiae
diuinae: ideo omne peccatum mortale priuans rectitudine natu-
rali, priuat etiam rectitudine gratiae: ita quod non priuat recti-
tudine gratiae ex consequenti, sicut privatio animalis est privatio
hominis, sed priuat ea formaliter, non quod privatio rectitudinis
naturalis sit formaliter privatio rectitudinis supernaturalis, quoniam
priuationes distinguuntur per se habitus: sed quia ambae
priuationes, scilicet utriusque rectitudinis in peccato mortali hu-
iulmodi inueniuntur, quia contra utramque legem committimus,
scilicet naturae, & charitatis eadem transgressionem: & sic siue in-
ueniatur, siue non in illo subiecto, adulter transgreditur utramque
legem, ac per hoc tollit gratiam si inuenit, aut ponit illi obiecem.
Et sic intellecta propositione, efficax est processus littera: nam
ex hoc sensu sequitur, quod non fit reparatio per solam restitu-
tionem naturalis rectitudinis: nam sicut duplex rectitudo est ab-
lata duplicem oportet restituere. Et per hoc patet responsio ad pri-
mam obiectionem, & ad secundam. Nam non dicimus, quod
plus privatio tollat, quam habitus oppositus ponat: sed dicimus,
& bene, quod privatio una plus includit aliam, quam oppositus
habitus includat alium oppositum. malum namque morale mor-
tale includit malum oppositum gratiae, & tamen bonum morale
non includit bonum gratiae. Et ratio est, quia bonum confurgit
ex causa integra, malum autem ex singularibus defectibus: Ad
transgrediendum enim charitatis preceptum, fas est transgredi
quodcumque preceptum cuiuscunque: ad adimplendum autem
ex charitate (sic enim solum charitatis bonum participatur obe-
diendo) precepta, non sufficit quodcumque preceptum imple-
re, sed exigitur infusa gratia, ut patet ex dictis.

¶ In responsione ad primum eiusdem secundi articuli dubium
occurrit de propositione illa, Gratia & culpa sunt opposita im-
mediata respectu hominis lapsi, sed non respectu hominis abso-
lute. Et de ratione eius, scilicet quia hoc fit sine speciali bene-
uolentia, videtur in primis quod ratio nihil valeat, sed sit sophis-
ma a speciali beneuolentia ad talem. Specialis siquidem bene-
uolentia ad inimicum potest haberi quo ad tria. primo, quod

¶ 110. art. 1.
§ 2.

innocentiae, in quo homo nec
gratiam habet, nec culpam. er-
go potest alicui remitti culpa
sine hoc, quod perducatur ad
gratiam.

¶ 2. Præ. Remissio culpæ consistit
in reputatione diuina, secundum
illud Psal. 31. Beatus uir, cui non
imputauit Dominus peccatum:
sed infusio gratiae ponit etiã ali-
quid in nobis, ut supra habitum
est. ergo infusio gratiae non re-
quiritur ad remissionem culpæ.

¶ 3. Præ. Nullus subijcitur simul
duobus contrarijs: sed quaedam
peccata sunt contraria, sicut pro-
digalitas, & illiberalitas. ergo qui
subijcitur peccato prodigalita-
tis non simul subijcitur peccato
illiberalitatis. potest tamen con-
tingere, quod prius ei subijcie-
batur. ergo peccado uitio pro-
digalitatatis, liberatur a peccato
illiberalitatis: & sic remittitur
aliquod peccatum sine gratia.

SED CONTRA est, qd dicitur Ro. 3.

non habeatur amplius pro inimico, quamvis
experimur enim in nobis, quod inimico remittitur
eo quod uelimus illum ad confortium nostrum. Sed
ad restituendum naturalem. quia per peccatum et
sic restitueret hominem in suam pristinum abnegationem

Iustificati gratis per gratia ipsius.

RESPON. Dicendum, quod ho-
mo peccando Deum offendit,
sicut est *supradictis patet. Offen-
sa autem non remittitur alicui,
nisi per hoc quod animus essentia pa-
catur offendenti. Et ideo secun-
dum hoc peccatum nobis remit-
ti dicitur, quod Deus nobis pacatur:
quæ quidem pax consistit in di-
lectione, qua Deus diligit nos.
Dilectio autem Dei quantum
est ex parte actus diuini, est aeterna
& immutabilis: sed quantum
est ad effectum quem nobis im-
primit, quandoque interrumpi-
tur, prout scilicet ab ipso, quan-
doque deficiamus, & quandoque
iterum recuperamus. Effectus au-
tem diuinae dilectionis in nobis,
qui per peccatum tollitur, est
gratia, qua homo fit dignus uita
aeterna, a qua peccatum morta-
le excludit. Et ideo non posset
intelligi remissio culpæ, si non
adesset infusio gratiae.

¶ Ad hoc dicitur, quod si peccatum mortale tollit gratiam, non tollit naturam

¶ Sed hæc solutio licet ab aliquibus teneatur ut
doctrinam auctoris non est uera, ut in sequenti dubio
de aliter dicendum est, quod gratia & culpa licet absolute
in homine non sint opposita immediata, respectu
lapsi sunt opposita immediata ex habitudine extrinseca
subiecti. Sicut enim inter eam & uidentur respectu
lute datur medium per abnegationem, & respectu
nonum diem non datur medium (scilicet, a nate nouum
est cæcus, nec uidens: post nonum autem diem aut erit
sensus) ita inter gratiam & culpam respectu hominis
datur medium per abnegationem, sed respectu hominis
datur medium. Et ratio est, quia homo lapsus se habet
ad priuationem & habitum: quoniam ex hoc quod peccat
aut est priuationi rectitudinis gratiae, id est, priuationi
obiectum charitatis: quia ex actu
ab incommutabili bono, quam peccando habet, per
habitualmente auersio ab eodem, qua obiecem reuincit, & quod
tum diuine infusionis gratiae. Et propterea opus est
uolentia Dei quo ad hunc effectum, qui est gratia
quoniam opus est beneuolentia auertere priuationem
priuationem autem non auert nisi oppositum habitum
nullus in processu littera est.

¶ Ad obiectionem autem in oppositum dicitur, quod
dem ratio in nobis & Deo: quia remissio nostra peccati
te remittentis solum (postquam n. perseverantiam impen-
sed remissio Dei oportet: quod fit ex parte eius cui remittitur
abominabilis est Domino impius, & impietas eius in
oportet illum mutari ab impietate priuationem ad habitum
Si enim ad rectitudinem naturalem solum rediret
impus remaneret propter obiecem oppositum charitatis
non ablatum, qui non erat in eo, cum esset in reuincit
rati ante casum.

¶ In eodem 2. art. dubium occurrit, an gratia
exigatur ad iustificationem impij, quod impossibile
cunque potentiam aliter iustificari impij.
Sicut namque in 2. sent. dist. 28. & in 2. dist. 1. q. 4. dicitur
q. 1. & dist. 16. q. 2. tenet quod de potentia absoluta
ficari impius alicuius gratia dono habituali. Ambrosius
articul. tene: oppositum, dum in corpore alicuius
non posset intelligi remissio culpæ, si non adesset
constat. n. quod si esset possibile secundum potentiam
quod posset intelligi. Fundamentum Scoti est, quod

¶ Ad obiectionem autem in oppositum dicitur, quod
dem ratio in nobis & Deo: quia remissio nostra peccati
te remittentis solum (postquam n. perseverantiam impen-
sed remissio Dei oportet: quod fit ex parte eius cui remittitur
abominabilis est Domino impius, & impietas eius in
oportet illum mutari ab impietate priuationem ad habitum
Si enim ad rectitudinem naturalem solum rediret
impus remaneret propter obiecem oppositum charitatis
non ablatum, qui non erat in eo, cum esset in reuincit
rati ante casum.

¶ In eodem 2. art. dubium occurrit, an gratia
exigatur ad iustificationem impij, quod impossibile
cunque potentiam aliter iustificari impij.
Sicut namque in 2. sent. dist. 28. & in 2. dist. 1. q. 4. dicitur
q. 1. & dist. 16. q. 2. tenet quod de potentia absoluta
ficari impius alicuius gratia dono habituali. Ambrosius
articul. tene: oppositum, dum in corpore alicuius
non posset intelligi remissio culpæ, si non adesset
constat. n. quod si esset possibile secundum potentiam
quod posset intelligi. Fundamentum Scoti est, quod

¶ Ad obiectionem autem in oppositum dicitur, quod
dem ratio in nobis & Deo: quia remissio nostra peccati
te remittentis solum (postquam n. perseverantiam impen-
sed remissio Dei oportet: quod fit ex parte eius cui remittitur
abominabilis est Domino impius, & impietas eius in
oportet illum mutari ab impietate priuationem ad habitum
Si enim ad rectitudinem naturalem solum rediret
impus remaneret propter obiecem oppositum charitatis
non ablatum, qui non erat in eo, cum esset in reuincit
rati ante casum.

¶ In eodem 2. art. dubium occurrit, an gratia
exigatur ad iustificationem impij, quod impossibile
cunque potentiam aliter iustificari impij.
Sicut namque in 2. sent. dist. 28. & in 2. dist. 1. q. 4. dicitur
q. 1. & dist. 16. q. 2. tenet quod de potentia absoluta
ficari impius alicuius gratia dono habituali. Ambrosius
articul. tene: oppositum, dum in corpore alicuius
non posset intelligi remissio culpæ, si non adesset
constat. n. quod si esset possibile secundum potentiam
quod posset intelligi. Fundamentum Scoti est, quod

¶ Ad obiectionem autem in oppositum dicitur, quod
dem ratio in nobis & Deo: quia remissio nostra peccati
te remittentis solum (postquam n. perseverantiam impen-
sed remissio Dei oportet: quod fit ex parte eius cui remittitur
abominabilis est Domino impius, & impietas eius in
oportet illum mutari ab impietate priuationem ad habitum
Si enim ad rectitudinem naturalem solum rediret
impus remaneret propter obiecem oppositum charitatis
non ablatum, qui non erat in eo, cum esset in reuincit
rati ante casum.

¶ In eodem 2. art. dubium occurrit, an gratia
exigatur ad iustificationem impij, quod impossibile
cunque potentiam aliter iustificari impij.
Sicut namque in 2. sent. dist. 28. & in 2. dist. 1. q. 4. dicitur
q. 1. & dist. 16. q. 2. tenet quod de potentia absoluta
ficari impius alicuius gratia dono habituali. Ambrosius
articul. tene: oppositum, dum in corpore alicuius
non posset intelligi remissio culpæ, si non adesset
constat. n. quod si esset possibile secundum potentiam
quod posset intelligi. Fundamentum Scoti est, quod

Commisium peccatum dicitur peccator ex solo reatu, id est obligatione ad penam per actum diuinae voluntatis. ex hoc enim sequitur, quod homo potest transire de statu obligationis ad statum non obligationis ex hoc solo, quod diuina voluntas ab eterno ordinasset sortem, qui heri peccauit, esse obligatum poenae usque ad primam horam dici

AD PRIMVM ergo dicendum, quod plus requiritur ad hoc, quod offendenti remittatur offensam, quam ad hoc, quod simpliciter aliquis non offendens non habeatur odio. Po test enim apud homines contingere, quod vnus homo aliquem alium nec diligit, nec odiat: sed si eum offendat, quod ei dimittat offensam, hoc non potest contingere absque speciali beneuolentia. Beneuolentia autem Dei ad hominem reparari dicitur per donum gratiae: & ideo licet homo antequam peccet, potuerit esse sine gratia, & sine culpa, tamen post peccatum non potest esse sine culpa, nisi gratiam habeat.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut dilectio Dei non solum consistit in actu voluntatis diuini, sed etiam importat quandam gratiae effectum, ut supra dictum est: ita et hoc, quod est Deum non imputare peccatum homini, importat quandam effectum in ipso, cui peccatum non imputatur, quod enim alicui non imputetur peccatum a Deo, ex diuina dilectione procedit.

A per hoc remanserit obex charitati, qui non erat in homine antequam haberetur. Iam enim dictum est, quod peccatum mortale includit talem priuationem, immo hac principaliter constituit peccatum mortale. Pareat haec omnia, si ponamus quod homo in naturalibus creatus non peccauit deuiando a naturali praecceptorum rectitudine, sed deuiando a praecceptis fidei: tunc appareret, & quod cum rectitudine naturalium stat peccatum mortale, & peccatum mortale ex oppositione ad charitatis rectitudinem principaliter sumitur. Vnde patet responsio ad omnia: quia saluum est, quod peccato mortali opponatur tam rectitudo naturalis, quam gratia proprie loquendo: quoniam rectitudo naturalis non nisi alicui mortali, contra praeccepta naturalia, directe opponitur: & etiam imperfecte, quia plus priuat mortale, quam rectitudo naturalis: habet, si rectitudo naturalis ad gratiam & culpam, non ut tertium oppositum, aut medium per participationem, inter quae est mutatio, sed ut medium per abnegationem: quia neutrum includit, & cum utroque stat: ut patet in angelis, si non peccauerit nisi per respectum ad ea quae sunt gratiae. Et hoc dico formaliter,

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Augustinus dicit in libro de nuptijs & concupiscentia. Si a peccato desistere, hoc esset non habere peccatum, sufficeret ut hoc moneret Scriptura, Fili peccasti? non adijcias iterum. Hoc autem non sufficit, sed additur: Et de pristinis deprecare, ut tibi remittantur. transit enim peccatum actu, & remanet reatu, ut supra dictum est: & ideo cum aliquis a peccato unius uitij transijt in peccatum contrarij uitij, definit quidem habere actum praeteritum: sed non desinit habere reatum. Vnde simul habet reatum utriusque peccati: non enim peccata sunt sibi contraria ex parte auersionis a Deo, ex qua parte peccatum reatum habet.

ARTICVLVS III.

Utrum ad iustificacionem impij requiratur motus liberi arbitrij.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod ad iustificacionem impij non requiratur

non curando de effectu, quo ex peccato puniuntur peccator in naturalibus. Nec fallaris in hac re, transiendo de rectitudine naturalis ad innocenciam, quasi pro eodem utendo eisdem: nam magis esset error, quia lapsus nulla potentia potest restituere ad innocenciam, quia non fieri potest, quod non peccauerit. repugnant enim innocenciam peccasse, quia nisi restitui possent ad rectitudinem naturalem. Vnde si restituatur ad talem rectitudinem absque gratia, adhuc esset, ut dictum est, in peccato mortali propter illam auersionem derelictam, quae sola gratia auertitur, quae non est compositibilis innocenciam, nec est in homine in puris naturalibus.

In responsione ad secundum in eodem articulo aduerte: hoc argumentum esse radice phantasie. Secundo in 14. dist. 4. afferetis Augustinus super Psal. Videre, inquit, Deum peccata est ad penam imputare: auertere autem faciem a peccatis, est ad penam ea non referre. Et nota quam profunde author hoc eradicet: cum exemplis & similibus inductis a scoto ibidem dicit quod dilectio Dei quae nos diligit, non consistit in solo actu dilectionis, sed in effectu. Et qui non imputatur ex dilectione prouenit, effectum oportet in nobis ponere hominis non putationis. Et per hoc excludit duo. Primo quod licet uoluntas diuina dupliciter possit comparari ad creaturam. scilicet ut obiectum, & ut effectum, est enim ad ea & uolita & facta & esse uoluntatis praecedat esse factum, quia illud est aeternum, hoc temporale, nihil est uoluntatis, & non factum ab eo, qui quaecumque uoluit fecit. Et cum omnis uoluntas dilectio quaedam sit, nihil est dilectum nisi cum effectu, ac per hoc Sortes qui peccauit, si est a Deo dilectus, & non imputet ei peccatum, est. cum oportet aliquem in eo ponere huius uoluntatis diuinae, & secundum hunc effectum dicitur Deus auertere faciem a peccatis, & non referre ea ad penam. Secundo, quod non est simile de dilectione & non imputatione hominis & Dei, quia humana consistit in solo actu diligenti & non imputantis, diuina non.

Super Quaestiones centesima decimatercia Articulum tertium.

In articulo tertio eiusdem quaestiones centesimae decimae tertiae aduerte, quod actus liberi arbitrij eius qui iustificatur, concurrrens ad iustificacionem impij, non fit concurrat, quod iustificacio sine eo fieri nequeat, ut patet in pueris, & amentibus, ex Prima Secunda S. Tho. KK 4 response

libi. c. 26. in fine to. 7.

q. 87. art. 6.

Infra arti. 4. c. 6. cor. Et 3. q. 86. art. 6. ad 1. & 2. dist. 27. art. 2. ad 2. Et 4. dist. 17. q. 1. art. 3. q. 2. Et ver. q. 28. art. 3. & 4. cor. & lo. 4. lec. 2. & Eph. 5. le. 3. fin.

mis ne
reim
tum
um
ab
tio,
tem
hoc
Vnde
cibus
mici
lem
dign
re, er
est
ue sic
primus
secund
separat
minimo
deinde
stat: qu
gratia &
tunc oppo
dicitur
specu
specu
aut pot
sequitur
o prope
Ad hoc
ad unum
q. gran
homin
opposit
non en
sicutum
non fiam
naut
gratiam
& sic cel
tur de
sicut ab
responde
ne exten
responde
responde
ante non
aut est
ta homin
us. Et ha
oc q. pecc
si priuat
et ad act
habuit
reine & p
p. q. 87. art
gratia
e priuat
habuit